

petrol-iş

TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

29.DÖNEM

10. OLAĞAN BAŞKANLAR KURULU

28 ŞUBAT 2023 / ANKARA

**ÇALIŞMA • HESAP • SERVİS
RAPORU**

Türkiye’de Gelişmeler

29. Dönem 10. Olağan Başkanlar Kurulumu-
zu, ülkemizin yaşadığı büyük bir deprem fel-
ketinin ardından, tüm ulus olarak yaralarımızı
sarmaya çalıştığımız ve depremden etkilenen
vatandaşlarımızla dayanışma seferberliğinin
devam ettiği bir dönemde topluyoruz.

Petrol-İş Sendikası olarak depremde hayatı-
nı kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rah-
met, yakınlarına sabır, yaralılara acil şifalar
diliyoruz. Acımız büyük... Kol kola girmek,
dayanışmak ve yardımlaşmak zorundayız.
Depremden sonra başlayan ve her geçen
saat büyüyen toplumsal seferberliğe güç ve-
rilmeli, bu seferberliğin bir parçası olunma-
lıdır.

Acımız büyük, ülkemizin başı sağolsun

6 Şubat 2023 tarihinde saat 04.17'de Kah-
ramanmaraş Pazarcık merkezli 7,7 ardından
yaklaşık 9 saat sonra 13.24'te ise Afet ve Acil
Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verileri-
ne göre yine Kahramanmaraş Elbistan mer-
kezli 7,6 şiddetinde ikinci bir deprem mey-
dana geldi. İkinci depremin merkez üssü
Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi
ve Deprem Araştırma Enstitüsü tarafından
Kahramanmaraş Ekinözü olarak açıklandı.
Depremlerin, şiddeti, kilometrelerce uzanan
fay hattında gerçekleşmesi ve çok geniş bir
bölgeyi etkilemesi merkez üssünün fark-
lı yerler olarak açıklanmasına neden oldu.
Benzer nedenlerle depremin şiddeti konu-
sunda da gün içinde çeşitli revizyonlar ya-
pılmak durumunda kalındı.

AFAD tarafından, 10 Şubat saat 08.30 itiba-

riyle bu depremlerin arkasından 1.509 artçı
deprem olduğu bildirildi.

Toplamda 10 ili yoğun bir biçimde etkileyen
depremde, ülkemizde yaklaşık 13,5 milyon
vatandaşımızın yaşadığı bu bölge büyük bir
yıkıma uğradı. 10 il büyük ölçüde yıkıma
uğramakla birlikte, depremden etkilenen bir
ilimiz de daha (Elazığ) can kaybı yaşandı.
Buna göre, (10 Şubat saat 08.30 itibariyle)
Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Di-
yarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Ha-
tay, Kilis, Malatya ve Elazığ illerinde toplam
18.342 vatandaşımız hayatını kaybetmiş;
74.242 vatandaşımız yaralanmıştır. **75.780**
afetzedede, bölgeden diğer illere tahliye edil-
miştir.

Türkiye genelinde 12 bin 141 bina ve 66 bin
58 bağımsız bölümün yıkık veya ağır hasarlı
olduğunun tespit edildiği açıklanmıştır.

Yaşanan felaketin boyutları her geçen gün
daha net ortaya çıkarken, soğuk havada yı-
kılan binalarda arama kurtarma çalışmaları
son ana kadar sürdürülmüş ve enkazın al-
tından yine çok sayıda kişi çıkarılmıştır.

8 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete'de Cum-
hurbaşkanı imzasıyla depremden etkilenen
10 ilin afet bölgesi ilan edilmesi ve bu iller-
de 3 ay süreyle OHAL uygulanması kararı
yayınlandı. OHAL kararı, 9 Şubat 2023 tari-
hinde TBMM'de kabul edildi.

Deprem bölgesinde Petrol-İş'in şubeleri ve
çalışan üyeleri de bulunuyor. Tespitlerimize
göre raporun yazıldığı tarih itibariyle BO-

TAŞ Ceyhan'dan üç ve TPAO'dan altı olmak üzere, ne yazık ki, 9 üyemizin vefat ettiği kesinleşmiştir. Ayrıca, çoğunluğu BOTAŞ ve TPAO olmak üzere bazı üyelerimizden de haber alınamamaktadır.

Dayanışma ve yardımlaşma seferberliğine güç veriyoruz

Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve 10 farklı ilde etkili olan şiddetli depremin ardından oluşan acil ihtiyaçların giderilmesi ve deprem bölgelerindeki vatandaşlarımızla dayanışma gösterilmesi açısından Sendikamız, gerekli yardım faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır. Ayrıca Genel Merkez düzeyinde, depremden doğrudan etkilenen üyelerimizin ihtiyaçlarını ilgili şubelerimiz üzerinden takip etmektedir. Bu çerçevede gerekli yardımlar hızla organize edilmektedir.

Ülkemizin ve depremden etkilenen üyelerimiz dahil vatandaşlarımızın yaralarını sarmak ve acil ihtiyaçların giderilmesi açısından, tüm örgütümüze Kızılay'ın kan bağışi kampanyalarına katılınması, her şubemizin bulunduğu bölgede AFAD ve belediyelerin organize ettiği yardım ve dayanışma kampanyalarına destek olunması çağrısı yapılmıştır. Petrol-İş tüm olanaklarını zorlayarak, afetzedelerle maddi ve manevi her türlü dayanışmayı gösterecektir.

Genel Merkezimizin organizasyonu ile deprem bölgesine ulaştırılmak üzere battaniye, su, çocuk bezi ve çocuk maması, temel gıda ve ihtiyaç malzemeleri yüklü tırlar depremin ilk haftası, deprem bölgesinde şubelerimizin bulunduğu illere yardım ulaştırmıştır.

Halen 500'ü aşkın üyemiz ise deprem bölgesinde arama kurtarma çalışmalarına katılmaktadır.

EYT düzenlemesi Meclis'e geldi

9 Eylül 1999 tarihi öncesinde sigortalı olan milyonlarca kişiyi ilgilendiren "Emeklilik-

te Yaşa Takılanlar (EYT) düzenlemesi" 30 Ocak 2023 tarihinde TBMM'ye sunuldu. "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" başlığını taşıyan düzenleme, 2 Şubat'ta TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi. 7 Şubat 2023 tarihinde ise TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi planlanıyordu. Ancak Kahramanmaraş depremleri nedeniyle TBMM'nin çalışmalarına ara vermesi sonucu henüz kanunlaştırılmadı.

EYT düzenlemesi 4 maddeden oluşuyor. Düzenlemede Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici maddeyle, ilgili kanunlara göre, teklifin yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanması talebinde bulunanlardan yaşlılık veya emekli aylığı bağlanacak olanlar, söz konusu hükümlerde **yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde** yaşlılık veya emekli aylığından yararlanacak.

9 Eylül 1999 tarihinden önce sigortalı olan çalışanları kapsıyor. Yani 8 Eylül 1999 ve öncesinde sigortalı olanlar yaş şartına bağlı olmaksızın emekli olacak.

Kanun teklifinde yer alan bir diğer düzenleme ise bu çerçevede EYT kapsamında emekli olanların 10 gün içinde aynı iş yerinde çalışmaya başlamaları halinde yüzde 5 oranında sosyal güvenlik destek primi indirimi hakkından yararlanmasını içeriyor.

Öte yandan EYT düzenlemesinde, 9 Eylül 1999 öncesi uygulanan emeklilik hakkı için 5000 prim gününü doldurmuş olma şartı getirilmedi. Halihazırdaki emeklilik şartlarında bulunan kademeli prim günü aynen bırakıldı. Bu durumda EYT düzenlemesinden yararlanacaklar, işe giriş yılına göre halihazırdaki farklı prim günü şartlarını doldurduklarında emekli olabilecekler. Bilindiği gibi 1999 yılındaki düzenleme ile ge-

çiş aşamasında kademeli prim günü uygulaması getirilmiş ve 5000 olan prim gün sayısı kademeli olarak 5975'e kadar yükselmişti. Prim şartının 1999 düzenlemesi öncesi haline çekilmemesi ve EYT düzenlemesinde 9 Eylül 1999 öncesinde stajyer ve çırak olarak çalışanların ise kapsama dahil edilmemesi tepki çekti.

Türkiye'de sendikalaşma oranı %14,42

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın açıkladığı Ocak 2023 istatistiklerine göre, kayıtlı 16 milyon 163 bin 540 çalışanın 2 milyon 330 bin 980'i herhangi bir sendikaya üye görünüyor. Bu veriye göre sendikalaşma oranı %14,42'ye yükselerek yeni mevzuat çerçevesinde 2013 yılından itibaren yayımlanmaya başlayan istatistikler göz önüne alındığında, en yüksek seviyesine ulaşmış bulunuyor.

Sendikalaşma oranında artışa karşılık, ülkemizde hâlâ sendikal örgütlülük düzeyi ol-

dukça düşük bir seviyede. Her 100 işçiden 86'sı örgütsüz ve çalışma koşulları her gün daha kötüye giderken çalışmak durumunda kalıyor. Sendikalaşma oranının bu ölçüde düşük kalması, halihazırda işçinin hakkını savunmak için mücadele eden ve faaliyetlerini sürdüren sendikaların da gücünü ve etkinliğini olumsuz etkiliyor.

E-devlet üzerinden üyelik uygulamasından sonraki dönemde, sendikaya üye olan işçi sayısının birkaç istisna dönem dışında düzenli olarak arttığı görülüyor. Yeni mevzuatla birlikte söz konusu verilerin yayımlanmaya başladığı 2013 yılı Ocak ayından bugüne 10 yıl geride kaldı. Bu 10 yıllık dönemde ülkemizde toplam çalışan sayısı 5 milyon 281 bin 922 kişi artarken, aynı dönemde sendikalı çalışan sayısı 1 milyon 329 bin 309 kişi kadar arttı. Yani son 10 yıllık dönemde kabaca, her yeni dört çalışandan birisi sendikalı oldu. Düşük bir hızla da olsa sendikalaşmanın ortalama örgütlülük düzeyine oranla son 10 yılda daha fazla artması,

TÜRKİYE'DE YILLARA GÖRE SENDİKALAŞMA ORANI			
	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	TOPLAM SENDİKALI SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI (%)
2013 OCAK	10.881.618	1.001.671	9,21
2013 TEMMUZ	11.628.806	1.032.166	8,88
2014 OCAK	11.600.554	1.096.540	9,45
2014 TEMMUZ	12.287.238	1.189.481	9,68
2015 OCAK	12.180.945	1.297.464	10,65
2015 TEMMUZ	12.744.685	1.429.056	11,21
2016 OCAK	12.663.783	1.514.053	11,96
2016 TEMMUZ	13.038.351	1.499.870	11,50
2017 OCAK	12.699.769	1.546.565	12,18
2017 TEMMUZ	13.581.554	1.623.638	11,95
2018 OCAK	13.844.196	1.714.397	12,38
2018 TEMMUZ	14.121.664	1.802.155	12,76
2019 OCAK	13.411.983	1.859.038	13,86
2019 TEMMUZ	13.764.063	1.894.170	13,76
2020 OCAK	13.856.801	1.917.893	13,84
2020 TEMMUZ	14.251.655	1.946.165	13,66
2021 OCAK	14.371.096	2.069.476	14,40
2021 TEMMUZ	15.027.910	2.123.685	14,13
2022 OCAK	15.294.362	2.189.645	14,32
2022 TEMMUZ	15.987.428	2.280.285	14,26
2023 OCAK	16.163.540	2.330.980	14,42

Kaynak: ÇSGB

genel sendikalaşma oranının da bu süreçte yükselmesini sağladı. 2013 Ocak ayında ülkemizde sendikalaşma oranı, %9,21 idi, bugün bu oran 5 puanın üzerinde artarak %14,42'ye çıktı.

Bu olumlu seyre rağmen, sendikalaşmanın önündeki çeşitli engeller ve her sendika üyesinin bir toplu iş sözleşmesinden yararlanmıyor oluşu nedeniyle ülkemizin örgütsüzlüğün kırılmaya başlandığı bir iklimden bahsedemiyoruz. Kayıtdışı çalışanlar sendikal istatistiklere dahil edilmediğinden ve bir toplu iş sözleşmesi kapsamındaki çalışan sayısı sendika üyelerine göre daha az olduğundan Türkiye’de “fiili sendikalaşma oranı”, yani gerçek sendikalaşma oranı %10 bandının altında kalıyor.

Sendikal istatistiklerde işçilerin üye olduğu sendikalara konfederasyon bazında bakıldığında, Türk-İş’in 1 milyon 269 bin 725 üye ile tüm sendikalıların %54,5’ini, Hak-İş’in 785 bin 297 üye ile %33,7’sini ve DİSK’in 230 bin 500 üye ile %9,9’unu temsil ettiği görülüyor. Bağımsız sendikalara üye işçi sayısı ise 40 bin 414 kişi oldu.

Konfederasyonların üye sayılarında Temmuz 2022’den Ocak 2023’e Türk-İş’in temsil ettiği işçi sayısının 13 bin kişi arttığı buna karşılık Hak-İş’in 23 bin ve DİSK’in ise 10 bin kişi arttığı gözleniyor. Son bir yıllık sü-

reçte de Hak-İş’e bağlı sendikaların üye sayısı Türk-İş’e bağlı sendikalara göre daha fazla artış gösterdi. DİSK ise ilk kez %10 bandını aşmaya çok yaklaştı.

Dolayısıyla Türk-İş’in geçmişte işçilerin %60’ının üzerinde bir bölümünü temsil ettiği dönemlerden %52’ye kadar düştüğü süreçte gelinmesi, 2019 yılında yerel yönetimlerin seçiminin AKP aleyhine sonuçlanması nedeniyle tersine dönmeye başlamıştı. Ancak son bir yılda yeniden Hak-İş’in üye sayısını diğer konfederasyonlara oranla daha fazla arttırmış olmasına tanık oluyoruz.

Petrol-İş’in üye sayısı 45 bini aştı

Son istatistiklere göre, Sendikamızın örgütlü olduğu 4 Nolu işkolunda 600 bin 351 işçi çalışıyor. Bu işçilerin 65 bin 541’i işkolumuzdaki bir sendikaya üye bulunuyor. İşkolumuzda genel sendikalaşma oranı Temmuz ayındaki %11,1 seviyesinden Ocak’ta %10,9’a geriledi. Bu gerileme, işkolunda kayıtlı çalışan sayısının bu dönemde 12 bin dolayında artmasına karşın sendika üye sayısının sadece 483 kişi yükselmiş olmasından kaynaklanıyor. İşkolunda yetkili sendikaların üye sayılarında belli bir artış olmasına rağmen, diğer yetkisiz sendikalarda üye kaybı yaşanması bu durumun temel nedeni olarak öne çıkıyor.

İŞÇİ KONFEDERASYONLARI (OCAK 2023)		
	ÜYE SAYISI	PAY (%)
TÜRK-İŞ	1.269.725	54,5
HAK-İŞ	785.297	33,7
DİSK	230.500	9,9
DİĞER KONF.*	5.044	0,2
BAĞIMSIZ	40.414	1,7
TOPLAM SENDİKALI	2.330.980	100,0

*TÜM-İŞ, ÜLKEM-İŞ, ANADOLU-İŞ, YENİDEN MİSK

Kaynak: ÇSGB, Türk-İş

İşkolumuzda örgütlülük, ülkemizde genel sendikalaşma düzeyine göre daha zayıf. Genel olarak ülkemizde her 100 işçiden 14'ü sendikaliyken, 4 Nolu işkolunda her 100 işçiden yaklaşık 11'i örgütlü durumda.

İşkolumuzda örgütlü işçilerin 45 bin 16'sı Petrol-İş Sendikası'na üye bulunuyor. İşkolumuzda sendikalı işçilerin %69'u Petrol-İş üyesi durumunda. İşkolu düzeyinde Petrol-İş'in sendikalaşma oranı %7,50 seviyesinde. Petrol-İş'in sendikalaşma oranı 2013 Ocak ayında %5,88 iken yıllar içerisinde artarak bugün %7-8 bandına oturmuş görünüyor. Üye sayımız ise 2013'teki 27 bin seviyesinden bugün 45 binin üzerine çıkmış bulunuyor. Covid-19 sürecinin olumsuz etkilerine rağmen 29. Dönemde 2019 Temmuz ayından bugüne Bakanlık kayıtlarına

göre Petrol-İş'in üye sayısı yaklaşık 5 bin kişi arttı.

İşkolunda diğer yetkili sendika olan Lastik-İş'in üye sayısı 16 bin 690'a çıkarken sendikalaşma oranı %2,78 olarak sabit kaldı.

Sendikamızın Aralık 2022 itibariyle aidatlı üye sayısı yaklaşık 38 bin dolayında (37.965) bulunuyor. Aidatlı üye sayımız ile Bakanlık kayıtlarındaki üye sayısı arasındaki 7 bin kişilik fark çoğunlukla örgütlenme süreci devam eden işyerlerimizdeki üyelerimizden kaynaklanıyor.¹

Asgari ücret beklentilerin altında kaldı

2023 yılında uygulanacak asgari ücret, 22 Aralık 2022 tarihinde hükümet ve işveren

4 NOLU İŞKOLU VE PETROL-İŞ			
	İŞKOLU	PETROL-İŞ	
	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	ÜYE SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI (%)
2013 OCAK	466.031	27.392	5,88
2013 TEMMUZ	470.178	28.643	6,09
2014 OCAK	421.649	32.837	7,79
2014 TEMMUZ	435.281	33.024	7,59
2015 OCAK	445.846	34.570	7,75
2015 TEMMUZ	452.960	35.092	7,75
2016 OCAK	452.389	36.343	8,03
2016 TEMMUZ	449.143	36.440	8,11
2017 OCAK	455.415	36.532	8,02
2017 TEMMUZ	470.494	37.361	7,94
2018 OCAK	482.142	36.275	7,52
2018 TEMMUZ	491.679	37.796	7,69
2019 OCAK	473.045	37.703	7,97
2019 TEMMUZ	490.306	40.235	8,21
2020 OCAK	502.615	40.413	8,04
2020 TEMMUZ	526.133	40.084	7,62
2021 OCAK	548.076	41.092	7,50
2021 TEMMUZ	564.562	42.026	7,44
2022 OCAK	572.562	43.122	7,53
2022 TEMMUZ	588.759	44.210	7,51
2023 OCAK	600.351	45.016	7,50

Kaynak: ÇSGB

¹ Örgütlenme süreci devam eden işyerlerimizle ilgili ayrıntılı bilgiler Servis Raporları bölümünde Örgütlenme Servisi başlığında görülebilir.

kesiminin bulunduğu bir açıklama ile duyuruldu. Buna göre, işçinin eline geçen net asgari ücret Temmuz ayından itibaren uygulanan düzeye göre %55, yılbaşına göre %100 ve yıllık ortalamada %74 oranında artırılarak, 8.506,80 TL'ye çıkarıldı.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nda işçi tarafını temsil eden konfederasyonumuz Türk-İş, kararın açıklandığı toplantıya katılmadı. Türk-İş buna gerekçe olarak, sürecin son aşamasında 9 bin TL'nin altında bir rakama evet demeyeceklerini açıklamış olmasını gösterdi. Türk-İş Başkanı Ergün Atalay, asgari ücret görüşmeleri başlarken *"7 bin 785 liranın altındaki bir rakamı kabul etmemiz sıfır, kırmızı çizgimiz. Bu miktarın üzerine çıkmamız lazım."* demiş ve kamuoyunda tepki toplamıştı.

Aralık ayında asgari ücret tespit çalışmaları sürdürülürken, TÜİK tarafından açıklanan son enflasyon verisi Kasım 2022 rakamları idi. 2022 yılı Kasım ayı itibarıyla enflasyonda yıllık artış, %84,4 oranında gerçekleşmişti. Ancak aynı dönemde emekçilerin bütçesinde önemli bir harcama kalemi olan gıdada yıllık fiyat artışı, %102,5'e ulaşmıştı. Yine TÜİK verilerine göre, şeker, %125,4, peynir %129,1, sebzeler %106,5, taze meyveler %90,1, makarna %125,6 ve dana eti %89,1 oranında artış göstermişti. Gıdada yıllık değil ilk 11 aylık artışa bakıldığında ise %74,6'lık bir artış olduğu görülmüyordu. Kısacası asgari ücretin geçen yıla göre ortalama artış oranı, 2022 yılında TÜİK verilerinde gıda ürünlerindeki 11 aylık fiyat artışının da altında kalmıştı. Aralık ve 2023 yılının Ocak ayı verilerinde ise enflasyon baz etkisiyle matematiksel olarak önce %60'lar sonra da %50'ler bandına geriledi.

Ancak enflasyondaki bu gerileme, işçinin alım gücü kaybını azaltan bir nitelik taşıyor. Nitekim, Türk-İş tarafından 2022 Aralık

ayı açlık sınırı, 8.130,56 TL'ye; yoksulluk sınırı ise 26.483,93 TL'ye çıktı. Bekar bir çalışanın aylık yaşam maliyeti ise 10.160 TL'ye yükseldi. Türk-İş'in Ankara'da gıda fiyatlarından derlediği endeks, Kasım ayında yıllık %138 gibi yüksek bir orana çıkarken, Aralık ayında baz etkisinin devreye girmesiyle %98,41'e geriledi. Baz etkisiyle bu gerilemeye rağmen, asgari ücretteki artış Türk-İş'in açıkladığı gıda fiyatları artışının altında kalmış oldu.

Öte yandan asgari ücret belirlenirken işverenlere bol keseden teşvik vermeye devam edildi. Çalışan başına işverenlere sağlanan asgari ücret desteğinin bu yıl 100 TL'den 400 TL'ye çıkarılması öngörüldü. Sigorta primlerinde işveren payından mahsup edilen bu tutar bilindiği gibi İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanıyor. İşçilerin işsiz kaldıklarında bir güvence olarak gördükleri bu fondan işverene aktarılan bu kaynak her geçen gün artıyor. 2016 yılında başlayan asgari ücret desteği ile Kasım 2022'ye kadar işverenlere 48,5 milyar TL aktarıldı. Bu desteğin bu yıl 4 katına çıkarılmasıyla işçinin hakkı olan bu fondan patronlara aktarılan kaynak daha da artacak.

Asgari ücret belirlenirken öncelik işverenlerin çıkarları değil emekçilerin ihtiyaçları olmalıdır. ILO normlarına göre, işçinin insanca yaşaması için yeterli ücrete sahip olması ilkesi gereğince asgari ücret bir kontrol ve önlem ücreti olmalıdır. Fakat ülkemizde böyle olmadığı gibi, ücretlerin genel ortalaması her geçen gün asgari ücrete doğru geriliyor, yani bir "asgari ücretlileşme" süreci yaşanıyor. Günümüzde ücretlilerin fiilen yaklaşık yarısı asgari ücret ve dolayında gelire sahip bulunuyor. Bu nedenle, asgari ücretin düzeyi tüm çalışanları doğrudan ilgilendiriyor ve belirlenen bu düzey önümüzdeki dönemde bağitlanacak sözleşmeleri de etkileyerek ortalama ücretlerin baskılanmasına yol açacak.

Geçtiğimiz yıl ücret gelirlerinin asgari ücret kadarına gelir ve damga vergisi istisnası getirilmesi, ücretlilerin gelirlerinde olumlu bir etki sağladı. Ancak beraberinde vergi sisteminde daha kapsamlı bir düzenleme yapılmadığından, işçinin ücretlerinin büyük bir kısmı kaynaktan vergi olarak kesilmeye devam ediyor. Nitekim, vergi dilimlerinin arasının açılması ve ilk dilimlerde vergi oranının daha düşük bir orana sabitlenmesi gibi düzenlemeler yapılmadığından, gelir vergisi sistemi gelir dağılımını bozucu sonuçlar üretiyor.

Vergi dilimleri yeniden belirlendi, adaletsizlik sürüyor

2023 yılında geçerli olacak gelir vergisi dilimleri, %123 olan yeniden değerlendirme oranı kadar arttırılarak belirlendi. Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, bu artışı yeniden değerlendirme oranının %50'si kadar arttırmaya yetkili olmasına rağmen takdir hakkını kullanmadı.

Buna göre, ilk dilim 70 bin TL'ye, ikinci dilim 150 bin TL'ye, üçüncü dilim 550 bin TL'ye, dördüncü dilim 1.900.000 TL'ye kadar çıkarıldı ve son dilim ise 1.900.000 TL üzeri olarak belirlendi.

Gelir vergisi dilimleri, her yıl farklı bir yak-

laşım ile belirlenirken bu dilimlerin düzeyleri çalışanları mağdur etmeye devam ediyor ve çalışanlar bu nedenle daha fazla vergi ödemek zorunda kalıyor.

Gelir Vergisinin İlk Diliminin sınırı AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında asgari ücretin 17 katı düzeyindeydi. Bu oran 2022 yılı Ocak-Haziran arasında geçerli asgari ücret düşünüldüğünde, 6,4'e kadar gerilemişti. 2023 yılında yeni belirlenen rakamlarla, şu anda ilk vergi diliminin sınırı asgari ücretin 7 katı düzeyinde bulunuyor. Vergi diliminin ilk sınırı ile asgari ücretin düzeyi arasındaki makas AKP'li yıllarda hızla daraldı. Bu durum, işverenden aflare, teşvik ve kolaylıklarla giderek daha az vergi alınırken, ücretlilerden AKP döneminde daha fazla vergi alınmaya başladığını gösteriyor. Vergi diliminin %15'lik ilk sınırı 1999 yılında ise asgari ücretin neredeyse 26 katıydı.

Ücretlerin asgari ücret kadarının gelir vergisi ve damga vergisi dışında bırakılması olumlu olmakla birlikte yıllar içerisinde artan bu adaletsizliği hafifletmeye yetmedi. Çünkü asgari ücretin az ya da çok üzerinde ücret alan çalışanlar bu nedenle daha fazla vergi ödemeye ve yılın başında aldıkları ücret yılın sonuna doğru giderek azalmaya devam ediyor.

70.000 TL'ye kadar	%15
70.000.-TL- 150.000 TL arası	%20
150.000.-TL-550.000.-TL arası	%27
550.000.-TL- 1.900.000.-TL arası	%35
1.900.000.-TL üzeri	%40

Yıl	Gelir Vergisinin İlk Diliminin Sınırı	Brüt Asgari Ücret	İlk Vergi Dilimi Asgari Ücretin Kaç Katı
1999	2.000	78	25,6
2000	2.500	110	22,8
2001	2.800	140	20,0
2002	3.800	222	17,1
2003	5.000	306	16,3
2004	6.000	423	14,2
2005	6.600	489	13,5
2006	7.000	531	13,2
2007	7.500	563	13,3
2008	7.800	608	12,8
2009	8.700	666	13,1
2010	8.800	729	12,1
2011	9.400	797	11,8
2012	10.000	887	11,3
2013	10.700	979	10,9
2014	11.000	1.071	10,3
2015	12.000	1.202	10,0
2016	12.600	1.647	7,7
2017	13.000	1.778	7,3
2018	14.800	2.030	7,3
2019	18.000	2.558	7,0
2020	22.000	2.943	7,5
2021	24.000	3.578	6,7
2022-1	32.000	5.004	6,4
2022-2	32.000	6.471	4,9
2023	70.000	10.008	7,0

Seçim atmosferinde, vergi dilimlerinin doğrudan adaletsizlikle ilgili işçi konfederasyonları ve sendikaların taleplerinin belli ölçüde karşılık bulmasını sağlayabilecek olanaklar sunuyor. Nitekim, 23 Aralık 2022 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin katıldığı bir TV programında “Hazine ve Maliye Bakanlığı, maaşlardan kesilen vergi dilimleriyle ilgili çalışma yürütüyor. Çalışma bitince açıklayacağız, çalışanlar rahatlayacak” şeklinde bir açıklama yaptı. Bakan Bilgin, bu çalışmayla “Ocak ayında aldığımız maaşı Temmuz ayında niye alamıyoruz” eleştirilerinin ortadan kalkacağını belirtti.

İşçi konfederasyonları ve sendikalar bu konunun takipçisi olmalı ve hükümetin çeşitli vesilelerle duyurduğu bu düzenlemenin çalışanları gerçekten rahatlatacak biçimde geçirilmesi yönünde baskı uygulamalıdır. Bu düzenlemeyle, gelir vergisi sistemindeki adaletsizlik giderilmeli,

dilimlerin arası açılmalı ve ilk dilimlerdeki vergi oranları düşürülmelidir. İşçiler “bordro mahkûmu” olmaktan çıkarılmalıdır.

Enflasyon 2022 yılında %64,27 olarak gerçekleşti

Ülkemiz ekonomisinde 2021 yılı son aylarında başlayan döviz kuru artışı beraberinde fiyat artışlarını da tetiklemiş ve 2022 yılı boyunca enflasyon hızlı biçimde artmıştır. 2022 yılında Aralık ayındaki baz etkisiyle yaşanan düşüşle birlikte enflasyon yıllık %64,27 olarak gerçekleşmiştir. Buna rağmen 2022 yılında enflasyon 2021 yılına göre neredeyse ikiye katlamıştır.

2022 yılında özellikle gıda, konut ve ev eşyası gibi kalemlerde fiyat artışları genel TÜFE artışının üzerine çıkmıştır. Gıda %77,87, konut %79,83 ve ev eşyasında %73,02 oranında fiyat artışı görülmüştür.

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE 2021-2022 ENFLASYONU (%) (2003=100)

Ana harcama grupları	2021		2022	
	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	36,08	19,60	64,27	72,31
Gıda ve alkolsüz içecekler	43,80	24,28	77,87	85,65
Alkollü içecekler ve tütün	20,02	4,75	65,11	67,70
Giyim ve ayakkabı	20,13	8,35	25,87	31,47
Konut	28,57	17,72	79,83	69,42
Ev eşyası	40,95	25,05	73,02	80,23
Sağlık	20,52	18,40	66,60	47,84
Ulaştırma	53,66	26,61	54,45	99,94
Haberleşme	8,76	6,54	32,58	23,94
Eğlence ve kültür	25,46	12,78	49,95	51,17
Eğitim	17,23	11,84	37,27	30,31
Lokanta ve oteller	40,85	21,53	68,48	72,52
Çeşitli mal ve hizmetler	35,37	19,47	53,76	63,02

Kaynak: TÜİK

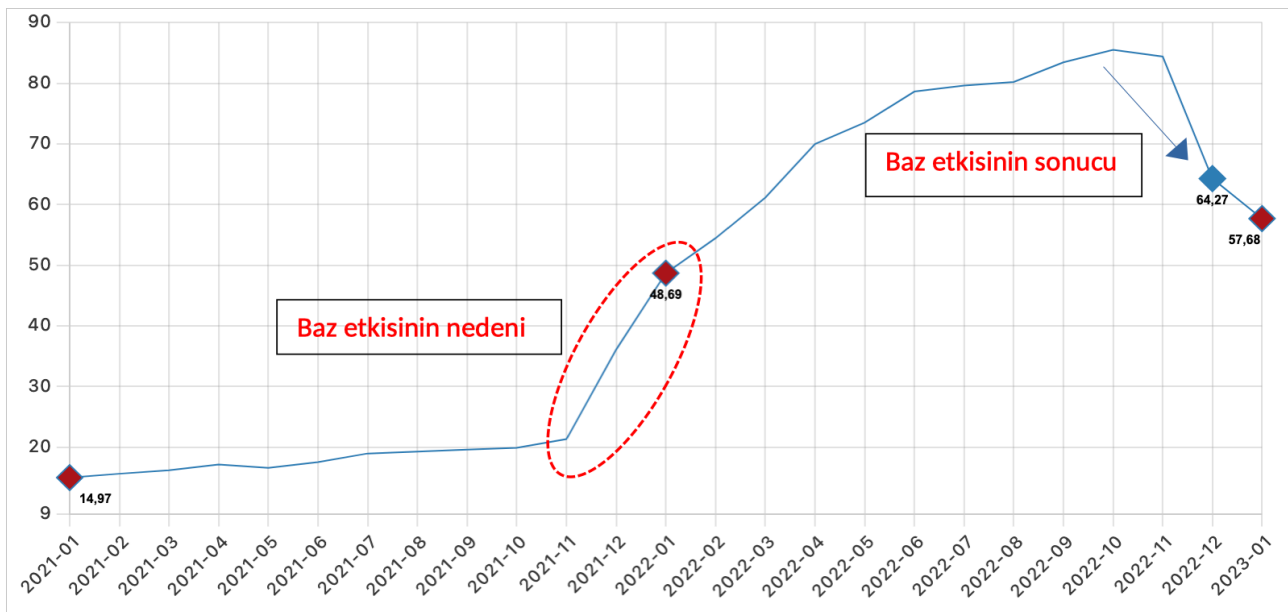
Aralık 2022 ile birlikte enflasyon verilerinde devreye giren baz etkisinin Nisan-Mayıs aylarına kadar devam etmesi ve bu nedenle enflasyonun daha düşük bir bandta seyretmesi bekleniyor. Ancak yaşanan Kahramanmaraş depremleriyle birlikte ekonomide çeşitli sıkıntıların ortaya çıkması muhtemel ve bu sıkıntılar enflasyona da olumsuz etkilerde bulunabilir.

Bahsettiğimiz baz etkisini daha iyi gözlemek için 2021 yılından itibaren ay ay enflasyonun yıllık seviyesinin nasıl seyrettiğine bakılmalı-

dır. Buna göre, 2021 yılı başında enflasyonun (TÜFE) yıllık %14,97 düzeyinde olduğu ve 2022 Ocak ayında %48,69'a tırmandığı görülüyor. Daha sonraki aylarda ise artışı süren enflasyonun 2022 Ekim ayında en yüksek seviyesine ulaşarak %85,51'e çıktığı gözleniyor.

2022 yılının Kasım ayından sonra ise baz etkisi devreye girdi ve 2021 Kasım'dan Aralık ayına enflasyondaki hızlı artış nedeniyle, fiyatlar artmaya devam etse de enflasyonda yıllık artış düzeylerinde 2022'nin Kasım ayından Aralık ayına sert bir düşüş yaşandı.

TÜFE Yıllık Değişim Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

Baz etkisi nedeniyle enflasyonda ortaya çıkan yanıltıcı durumu ortadan kaldırmak ve fiyat artışlarına ilişkin değişimi görebilmek için, 2021 Kasım ayındaki fiyat sıçramasından hemen önceki fiyatlarla Aralık 2022 arasındaki fiyatları karşılaştırmak gerekiyor. Buna göre, Ekim 2021-Aralık 2022 arasındaki dönemde yani 15 aylık periyotta genel ve bazı seçilmiş kalemlerde fiyat hareketleri şöyle oluştu. TÜFE bu dönemde %98 artış gösterdi. Gıda fiyatları %118 oranında yükseldi. Alkolsüz içecekler %121 ve ekmek fiyatları %126 arttı. Et %105, süt ve süt ürünleri %143 oranında pahalılandı. Sebze %133 ve elektrik, gaz ve diğer yakıtlarda fiyatlar %129 artış gösterdi.

Ocak'ta aylık enflasyon artışı %6,65 oldu

Enflasyonda son açıklanan veri, fiyat artışlarının ivme kaybetmeyeceğini gösteriyor. TÜİK'in açıkladığı Ocak ayı TÜFE endeksi, aylık olarak %6,65 gibi yüksek bir oranda arttı. Oldukça yüksek bir aylık artış anlamına gelen bu rakam, 2003 yılından bu yana aylık olarak en yüksek 4. artış niteliğini taşıyor.

Ocak ayında yıllık enflasyon artışı ise aylık olarak rekor düzeylerdeki artışa rağmen yine baz etkisiyle %57,68'e geriledi. Ana harcama kalemlerine bakıldığında ise lokanta ve otellerde %75,13, sağlıkta %77,22 ve gıdada %71'lik yıllık fiyat artışları gerçekleşti. Dolayısıyla önümüzdeki aylarda enflasyon beklendiği hızla düşmeyebilir.

Merkez Bankası'nın 2023 yıl sonu enflasyon hedefi %22,3, 2024 yıl sonu hedefi ise %8,8 olarak belirlendi. Son dönemde Merkez Bankası'nın 2012 ve 2019 yılları dışında hedeflerini tutturamadığı biliniyor. Ocak ayında gelen aylık enflasyon artışı rakamı, Merkez Bankası'nın ve dolayısıyla hükümetin enflasyon hesabının bir kez daha tutmayabileceğine işaret ediyor.

İşsizlik oranı %10,3 olarak açıklandı

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı Aralık ayında %10,3 oldu. Bir önceki yıl %11,1 düzeyinde olan işsizlik, bir önceki ay %10,2 idi. Mevsim etkilerinden arındırılmış verilerde

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE OCAK AYI ENFLASYONU (%) (2003=100)

Ana harcama grupları	Aylık artış	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	6,65	57,68	72,45
Gıda ve alkolsüz içecekler	6,62	71,00	86,16
Alkollü içecekler ve tütün	11,19	50,60	67,50
Giyim ve ayakkabı	-1,53	24,24	31,25
Konut	3,31	56,24	69,53
Ev eşyası	5,58	61,90	80,03
Sağlık	18,35	77,22	52,13
Ulaştırma	6,29	47,69	95,83
Haberleşme	6,23	37,87	26,24
Eğlence ve kültür	8,70	49,85	52,28
Eğitim	4,46	41,70	32,20
Lokanta ve oteller	12,73	75,13	74,37
Çeşitli mal ve hizmetler	10,27	56,86	63,82

Kaynak: TÜİK

aylık değişimler takip edilerek eğilim görülebiliyor. Buna göre Covid salgını döneminde TÜİK verilerine göre düştüğü görülen işsizliğin Ağustos ayından bu yana bir artmaya başladığı gözleniyor.

Aynı eğilim gerçek işsizlik oranını ifade eden atıl işgücü oranında da takip edilebiliyor. Buna göre, atıl işgücü oranı (gerçek işsizlik) Ağustos 2022'den itibaren artıyor. Kasım'da %20,8 olan gerçek işsizlik oranı Aralık'ta %21,4'e yükseldi. Ülkemizde çalışabilir durumdaki her

beş kişiden birisi işsiz durumda. Kadınlarda gerçek işsizlik oranı %29,5'e kadar yükseliyor. Yani çalışabilir durumdaki her üç kadın yaklaşık birisi işsiz.

Genç nüfusta işsizlik oranı ise Aralık ayında %18,9 oldu. Genç kadınlarda işsizlik oranı ise aynı ay %25,4 gibi yüksek bir oranda seyretti.

İŞGÜCÜ VE İŞSİZLİK GÖSTERGELERİ						
(Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Veriler)	TOPLAM		ERKEK		KADIN	
(bin kişi)	Aralık 2021	Aralık 2022	Aralık 2021	Aralık 2022	Aralık 2021	Aralık 2022
İşgücü	33.736	35.206	22.661	23.175	11.075	12.031
İstihdam	29.988	31.573	20.433	21.272	9.556	10.301
İşsiz	3.748	3.633	2.229	1.903	1.519	1.729
İşgücüne Katılım Oranı (%)	52,6	54,1	71,4	71,9	34,2	36,6
İstihdam Oranı (%)	46,7	48,5	64,4	66,0	29,5	31,3
İşsizlik Oranı (%)	11,1	10,3	9,8	8,2	13,7	14,4
Genç nüfusta işsizlik oranı (%)	21,0	18,9	18,2	15,4	26,1	25,4
İşgücüne Dahil Olmayanlar	30.437	29.896	9.087	9.048	21.350	20.848
Atıl İşgücü Oranı (%)	22,6	21,4	18,8	16,8	29,6	29,5

Kaynak: TÜİK